

SMZ

BARAZA LA MITIHANI LA ZANZIBAR

MTIHANI WA KUIINGILIA KIDATO CHA KWANZA

125

URAIA

MUDA: SAA 2:00

MAJIBU ALHAMISI 17 DISEMBA 2020, mchana

MAELEKEZO KWA WATAHINIWA

1. Mtihani huu una sehemu TATU (3) A, B na C.
2. Jibu maswali YOTE kutoka sehemu A na B; na maswali MANNE (4) kutoka sehemu C.
3. Andika nambari yako ya mtihani katika kila ukurasa.
4. Majibu yote yaandikwe katika nafasi zilizowekwa.
5. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu ya buluu au nyeusi.
6. Simu za mkononi na vitu visivyoruhusiwa havitakiwi katika chumba cha mtihani.

KWA MATUMIZI YA USAHIHISHAJI TU

NAMBARI YA SWALI	ALAMA	SAINI
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
JUMLA		

SEHEMU A: (Alama 20)
Jibu maswali YOTE katika sehemu hii

1. Chagua jawabu sahihi kisha andika herufi yake kwenye jadwali lililopo hapo chini.

i) Miongoni mwa misingi ya utawala bora ni

A: Urasimu B: Utandawazi C: Usawa D: Utawala wa kiimla

Jawabu sahihi ni C: Usawa. Usawa ni msingi wa utawala bora kwani unahakikisha kuwa kila mtu anapata haki sawa na heshima bila ubaguzi.

ii) Zifuatazo ni faida za mfumo wa vyama vingi isipokuwa

A: Uhuru wa kutoa maoni B: Uhuru wa wananchi kushiriki katika siasa C: Uhuru wa kutumia nguvu katika maamuzi D: Uwajibikaji wa Serikali

Jawabu sahihi ni C: Uhuru wa kutumia nguvu katika maamuzi. Mfumo wa vyama vingi unahimiza uhuru wa kutoa maoni na kushiriki siasa kwa amani, si kutumia nguvu.

iii) Chombo cha Umoja wa Mataifa kinachoshughulikia mambo ya fedha ni

A: UNICEF B: WHO C: ILO D: IMF

Jawabu sahihi ni D: IMF. IMF ni Mfuko wa Kimataifa wa Fedha unaoshughulikia masuala ya fedha, mkopo wa nchi wanachama, na ushauri wa kiuchumi.

iv) Elimu bila ya malipo Zanzibar ilitangazwa rasmi mwaka

A: 1960 B: 1964 C: 1962 D: 1973

Jawabu sahihi ni D: 1973. Zanzibar ilitangaza rasmi mfumo wa elimu bila malipo mwaka 1973 ili kuhakikisha watoto wote wanapata elimu.

v) Wanachama wa mwanzo wa Jumuiya ya Afrika Mashariki ni

A: Kenya, Uganda, Somalia B: Somalia, Uganda, Tanzania C: Kenya, Uganda, Tanzania D: Burundi, Rwanda, Sudani

Jawabu sahihi ni C: Kenya, Uganda, Tanzania. Nchi hizi tatu zilianzisha Jumuiya ya Afrika Mashariki mwaka 1967 kwa ushirikiano wa kiuchumi na kisiasa.

vi) Miongoni mwa dalili za maradhi ya ukimwi ni

A: Kupungua sana kwa uzito mwilini B: Uvivu katika kazi C: Kuongezeka kwa kinga mwilini D: Hamu ya kufanya kazi

Jawabu sahihi ni A: Kupungua sana kwa uzito mwilini. Kupungua uzito ni dalili ya kawaida ya UKIMWI kwa sababu kinga ya mwili inapungua na mwili hupoteza virutubisho.

vii) Zifuatazo ni kazi za mahakama isipokuwa

A: Kutafsiri sheria B: Kutunga sheria C: Kutatua migogoro D: Kutoa haki

Jawabu sahihi ni B: Kutunga sheria. Mahakama hufanya tafsiri ya sheria, kutoa haki na kutatua migogoro, lakini si kutunga sheria.

viii) Taasisi ya kupambana na rushwa Zanzibar ni

A: ZSSF B: ZSTC C: ZURA D: ZAECA

Jawabu sahihi ni D: ZAECA. ZAECA ni Taasisi ya Zanzibar inayoshughulikia udhibiti na kupambana na rushwa.

ix) Dhana ya demokrasia inajidhihirisha katika moja ya hali zifuatazo

A: Ushiriki wa watu katika uchaguzi B: Kuchukua sheria mikononi C: Kutoa misaada kwa wanaostahiki D: Ushiriki wa watu katika uhujumu uchumi

Jawabu sahihi ni A: Ushiriki wa watu katika uchaguzi. Demokrasia inaashiria ushiriki wa wananchi katika kuchagua viongozi na kufanya maamuzi ya kisiasa.

x) Yafuatayo ni malengo ya Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika isipokuwa

A: Kuimarisha matumizi ya lugha ya Kiswahili B: Kukuza na kuongeza ajira C: Kuimarisha mawasiliano D: Kuimarisha ushirikiano wa kimataifa

Jawabu sahihi ni A: Kuimarisha matumizi ya lugha ya Kiswahili. SADC inalenga maendeleo ya kiuchumi, kijamii, na ushirikiano wa kimataifa, si kuendeleza lugha fulani.

2. Andika Kweli kwa maelezo yaliyo sahihi au Si kweli kwa maelezo yasiyo sahihi.

i) Utaratibu wa kufanya maamuzi, sheria na kanuni za nchi ni moja kati ya misingi ya utawala bora. Kweli. Utawala bora unajumuisha uwazi, uwajibikaji, na kufuata sheria na kanuni.

ii) Tanzania ina aina nne (4) za katiba. Si kweli. Tanzania ina katiba kuu mbili zinazotumika, Katiba ya Muungano na Katiba ya Zanzibar.

iii) Kila mwanzibari aliyefikia umri wa miaka kumi na saba (17) ana haki ya kupiga kura. Si kweli. Umri wa kupiga kura nchini Tanzania ni miaka 18 na kuendelea.

iv) Tanzania imepata mafanikio ya kiuchumi kwa kuwavutia wawekezaji kupitia Umoja wa Mataifa. Si kweli. Mafanikio ya kiuchumi yanahusiana zaidi na sera za kitaifa na uwekezaji wa ndani, si Umoja wa Mataifa.

v) Waziri wa Elimu na Mafunzo ya Amali Zanzibar ni Mhe. Riziki Pembe Juma. Kweli. Taarifa hii ni sahihi kulingana na uteuzi wa wizara.

vi) Jumuiya ya Afrika Mashariki imeundwa na nchi tano (5). Si kweli. Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa sasa inaundwa na nchi sita.

vii) Bendera ya Zanzibar ina rangi sita (6). Si kweli. Bendera ina rangi tatu: bluu, kijani, na njano.

viii) Mapinduzi ya Zanzibar yalifanyika mwaka 1964. Kweli. Mapinduzi yalifanyika tarehe 12 Januari 1964.

ix) Diwani huchaguliwa kwa kura za wananchi. Kweli. Diwani huchaguliwa moja kwa moja na wananchi katika uchaguzi wa mtaa au kata.

x) Umoja wa Mataifa umesaidia kupatikana kwa uhuru wa nchi nyingi barani Afrika. Kweli. UN ilisaidia katika mchakato wa ukombozi wa nchi nyingi barani Afrika.

SEHEMU B: (Alama 40)

3. Chagua majibu sahihi kutoka KIFUNGU B yanayoowana na maelezo ya KIFUNGU A.

i. Kazi ya KMKM – E: Kulinda mali za raia. KMKM ni Kikosi cha Magereza na Mali za Raia, kinahakikisha usalama wa mali za wananchi.

ii. Wilaya ya Micheweni – D: Mkoa wa Kaskazini Pemba. Micheweni ni moja ya wilaya zilizopo kaskazini mwa Pemba.

iii. Mkoa wa Mjini Magharibi – A: Una wilaya tatu (3). Mkoa wa Mjini Magharibi una wilaya tatu za kijiografia na utawala.

iv. Umasikini na ujinga – H: Adui wa maendeleo. Umasikini na ujinga huathiri maendeleo ya taifa na jamii.

v. Kuepusha migongano – I: Kuzuia magendo. Kuepusha migongano kunahusisha hatua za kuzuia udanganyifu na magendo yanayoweza kusababisha mizozo.

4. Jaza nafasi zilizo wazi kwa kutumia maneno uliyopewa katika mabano.

a) Umoja wa Afrika ulianzishwa tarehe 25/05/1963 nchini Ethiopia. Umoja huu ulianzishwa ili kuunganisha nchi za Afrika kwa ushirikiano wa kisiasa na kiuchumi.

b) Mfumo wa vyama vingi vya siasa Tanzania ulianzishwa mwaka 1992. Mfumo huu ulilenga kuongeza uwazi na uwajibikaji wa kisiasa.

c) Katiba ya sasa ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania inasema Serikali ya Tanzania ni ya kidemokrasia na kijamaa. Katiba inaelekeza jinsi serikali inavyoundwa na huduma zinavyotolewa kwa wananchi.

d) Jumuiya ya Madola ilianzishwa mwaka 1931. Jumuiya hii ilisaidia kuunganisha nchi zilizo chini ya himaya ya Uingereza kwa masuala ya kiuchumi na kisiasa.

e) Makao makuu ya Jumuiya ya Afrika Mashariki yapo Tanzania. Tanzania ni moja ya nchi mwanachama na ina makao makuu ya Umoja wa Afrika Mashariki.

5. Jibu maswali yafuatayo kwa ufupi.

a) Taja aina kuu mbili (2) za demokrasia.

Demokrasia ya moja kwa moja: wananchi wanahusika moja kwa moja katika maamuzi ya kisiasa. Demokrasia ya uwakilishi: wananchi wanachagua wawakilishi kushirikiana katika kufanya maamuzi.

b) Eleza kwa ufupi namna ukosefu wa ajira unavyowaingiza vijana kwenye matumizi ya madawa ya kulevya.

Ukosefu wa ajira unasababisha vijana kutokuwa na shughuli za manufaa, hali inayoweza kuwatia msukumo wa kutumia madawa ya kulevya.

Vijana wanaweza kushawishiwa na marafiki au jamii kuanza kutumia madawa ya kulevya kama njia ya kukabiliana na tatizo la maisha.

Hali hii inaweza kusababisha uraibu, kupoteza afya na kuathiri masomo au ajira zao za baadaye.

c) Tofautisha baina ya rangi ya kijani na buluu katika bendera ya Taifa.

Kijani katika bendera ya Tanzania linawakilisha utajiri wa ardhi na maliasili.

Buluu linawakilisha maji ya bahari na maziwa, ikionyesha umuhimu wa rasilimali za maji.

d) Ainisha faida mbili (2) za Jumuiya ya Madola kwa Tanzania.

Kutoa fursa ya kushirikiana na nchi nyingine katika masuala ya kiuchumi na kisiasa.

Kukuza maendeleo ya biashara, uwekezaji na utalii kupitia ushirikiano wa kimataifa.

e) Unafahamu nini kuhusu unyanyasaji wa kijinsia?

Unyanyasaji wa kijinsia ni kitendo cha kumdhuru mtu kutokana na jinsia yake, kiakili au kimwili.

Unahusisha ukosefu wa heshima, mateso au matumizi mabaya ya mamlaka dhidi ya wanawake, watoto au wanaume.

Una athari mbaya katika afya, elimu, na maendeleo ya jamii.

SEHEMU C: (Alama 40)

6. Chambua jinsi utandawazi ulivyoathiri lugha ya Kiswahili Tanzania.

Utandawazi umechangia kuenea kwa Kiswahili katika mawasiliano ya kimataifa. Kiswahili kimekuwa lugha muhimu katika biashara, utalii na diplomasia kati ya mataifa ya Afrika Mashariki.

Kupitia teknolojia na media za kimataifa kama televisheni, redio, magazeti na mtandao, Kiswahili kimepata nafasi kubwa ya kutumika na watu wengi, ikileta urahisi wa mawasiliano.

Utandawazi pia umeongeza maneno mapya ya Kiswahili yanayotokana na lugha za kigeni, hasa Kiingereza, katika nyanja za biashara, teknolojia na elimu.

Hali hii imechochea mchanganyiko wa maneno na istilahi mpya, ikifanya Kiswahili kuwa lugha inayobadilika na kukidhi mahitaji ya jamii za kisasa.

Vilevile, utandawazi umeimarisha uwepo wa Kiswahili katika mashirika ya kimataifa na mafunzo ya lugha, hivyo kuongeza umuhimu wake katika elimu na biashara.

7. Fafanua kazi tano (5) mahsusi za Baraza la Mapinduzi.

Baraza la Mapinduzi linahakikisha usalama na amani ndani ya Zanzibar kwa kudhibiti migogoro na kutunga sera zinazolinda raia.

Linashughulika na kutunga na kudhibiti sheria za kieneo na taifa zinazolenga maendeleo ya kiuchumi, kijamii na kisiasa.

Baraza linapanga na kusimamia bajeti na rasilimali za serikali ili kuhakikisha huduma za kijamii zinafanikiwa na zinawafikia wananchi wote.

Linahimiza haki za raia na usawa katika utoaji wa huduma za elimu, afya na usawa wa kijamii.

Baraza la Mapinduzi pia huchukua maamuzi ya kisiasa na kiuchumi yanayolenga kukuza maendeleo ya Zanzibar na kuimarisha uhusiano na nchi nyingine.

8. Elezea sifa tano (5) zitakazopelekea mtu kuweza kuchaguliwa kuwa mjumbe wa Baraza la Wawakilishi.

Kuwa raia wa Tanzania na mkazi wa eneo anayewakilisha, kuhakikisha ana uhusiano na wananchi wa eneo hilo.

Kuwa na umri unaokidhi masharti ya kupiga kura, kwani ni kigezo cha msingi cha kisheria.

Kuwa na heshima na sifa njema za kimaadili, bila historia ya uhalifu au tabia zisizokubalika.

Kujihusisha kikamilifu katika masuala ya kijamii, kisiasa na kiuchumi ya eneo lake, ili kuwa na uelewa wa matatizo na mahitaji ya wananchi.

Kuwa na elimu au uzoefu unaomwezesha kushiriki kwa ufanisi katika majadiliano na kufanya maamuzi muhimu katika Baraza.

9. Elezea makundi matatu (3) ya haki za binadamu.

Haki za kijamii na kiuchumi, zinahusiana na kupata elimu, ajira, huduma za afya na maisha yenye heshima.

Haki za kiraia na kisiasa, zinajumuisha haki ya kupiga kura, kushiriki katika siasa, uhuru wa kusema na kushirikiana katika maamuzi ya kisiasa.

Haki za msingi za kibinadamu, kama vile huruisha kutoka kwenye mateso, unyanyasaji na ubaguzi wa kijinsia, pamoja na haki ya maisha na huruisha.

10. Fafanua sababu nne (4) za kuwepo ulinzi na usalama katika familia.

Kuhakikisha kuwa wanajamii wanakuwa salama na hawapati hatari za kimwili au kisaikolojia.

Kukinga mali na rasilimali za familia dhidi ya wizi, uharibifu au hasara yoyote.

Kuhakikisha watoto wanapata malezi salama, elimu na maadili sahihi bila kuathirika na hatari za kijamii.

Kusimamia utulivu wa familia na kuzuia migogoro inayoweza kuathiri mshikamano wa kijamii na kiuchumi.

11. Elezea mambo matano (5) ambayo kiongozi bora hapaswi kuyafanya.

Kiongozi bora hapaswi kutumia madaraka yake vibaya au kutenda dhuluma dhidi ya raia wake.

Hapasiwi kupuuza maadili na sheria za kijamii au kisheria, kwani hii inapunguza imani ya wananchi.

Hapasiwi kushirikiana na rushwa, ufisadi au vitendo vya udanganyifu, kwa kuwa vinaharibu heshima na maendeleo.

Hapasiwi kuchukua maamuzi bila kushauriana na pengine bila kuzingatia maslahi ya wananchi.

Hapasiwi kuonyesha upendeleo wa kiasili, kijasiri au kidini katika utoaji wa haki au huduma, kwani unyanyasaji huu unavuruga umoja wa taifa.